ВАЙ ЛОАЛАХОЙ-ВАЙ ВЕЖАРИЙ!

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

Сердало

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-Гlалгlай обкома,
Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Советаи Министрий Советаи орган
(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШОАТТА, 28 июль, 1973 шу. • № 90 (5351). Мах. 2 кеп.

КХОАНА-ТIЕМА-ФОРДА ФЛОТА ДИ

ДОХАРГДОАЦА ВОШАЛ

«Гаьнарча вешийла юхера лоалаюх тол», яхаш кица да вайнаьха. Вайна уллув вахк вошв а — Юристан дика лоалаюх ва. Цуьхьа дlаьхьа истори долаш а къьаьга оагlонаш йолаш а да Нохч - Гlалгlайчени Кьилбаседа - Хlирийчени юкъерча дottагlалах, царна юкъерча экономически культурнин бувзамех.

Таханаьл вешкарашхь йоьлча шинна а республике оагlох оагlуь теха Дьаьхь рузьъа дебадеш къьхьеган да эрсий, украинашан, нохчий, гlалгlай, хlирий, гуржий, эрмалей... Цар дагардар а уйлаш а цlкъатарра я, уж берригlаш а шоайла йоьжеч ец, вlашн хьерчаш бе — лешиш, къьхьегlаш — коммунизм хьалъера тlехьа лаьттабеча дерригча халкъа къовсаеч юкъе шолашкера доагlа дакъа пхьа гlерташ.

Шоайла къьастча чlоагlа дottагlлен бувзамаш леладелч ба Наьрановскин Пригородни районин къьхьегамхой, Ййсларlе пятилетка кхоалагlча, хоадамбечу шера планашн социалистически декхарашн хlинаь хьалха кхоачашдара пхьа бакъйнача цар даим вlашн новкъосташ ца, къьхьа латтарий оплт дlа-юха йовзийт. Уж шера масех-сехгасса Пригородни районе хиннаб Наьсарера механизатораш, дерзкаш. Шоай лоалахой бочу хиннаб Пригородни районера къьхьегамхой а. Масала, чlоагlа дottагlан тоссаденнаь «Октябрь 40 шу» яхача совхоза СССР Лакхехьарча Совета депутата дорцкана Тимурзиева Розайнен Пригородни районе «Дружба» колхоза топашагlойча доярнана Габуева Дусийнен юкъе. «Знаменский» совхоза звеньевойна, Социалистически Къьхьегама Турпала Албогачиев Артагlана донаха новкъостал ду «Чермен» яхача колхозерча гlорвьяьнача коартолаш лелаечу Социалистически Къьхьегама Турпала Алагов Темирбе.

Цу тайпара масалаш ихьы а дукха доаладе йиш яр. Массанена а дика хов медицински а юртбосъана а кадраш киlйъеча вай республикана мел доноха гlо даь Кьилбаседа-Хlирийчен институташа.

Уж тlехьарча шерашка Iалашъе чlоагlа дегlаделаш доалlхьошта юкъера культурин бувзамаш, Юристона литературан искусствен виналлаш вайцига дукхихза а гойташ шоай лоаха говзал, дог тохдолийташ йоьла спентахлаш, кадай халхараш, безаме иллаш. Нохч-Гlалгlайчен искусстве дукхазвеннаьл Кьилбаседа-Хlирийчен къьхьегамхошта. Вай писателаш, театрий коллективаш, халхара ансамбла артисташ, симфонически оркестр безаме тlаийлай цар. Наьха догашкв дottагlаьа, вошала уйлаш чуйоссаеш чанхдийнна шинна а республикин къьхьегамхошца литературан искусствен деятелаш вlашагlкхетараш. Лакха говзал гойтарех Кьилбаседа-Хlирий АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указех граменташ енна вай республика шинна а драматически театра, филармоне симфонически оркестра, халхара ансамбла, хlъьта цlи хозача халхарчоча Эсамбаев Махьмуда Кьилбаседа - Хlирий республика халъьа артист яха цlи енна.

Дottагlлен гастроллаша доккхий тоссамаш дахарах Нохч - Гlалгlай АССР халъьа артист яха цlи енна гlорвьяьнача антера Тхапсаев Владимира, Нохч - Гlалгlай АССР заслуженни артист яха цlи енна халхарчоча Баева Альбинана, Сийлен грамоташ енна творчески коллективаша.

Дийца вергвоашаш дукха да вай шин республикина юкъера вежарашца дола буьзамаш. Цудухьа вай массара а декхарийца ва уж дlаха а дегlаноъала, шерде, халъьашта юкъера дottагlан бlаргий са санна пораде. В. И. Ленина къьаьхарlе а гуш хиннача тайпара, вай мехка къамаш дlаха тоалуш шоайла гаргадолхаш латт, шерлу цар шоайла леладу гlуланхаш. Уж гlуланхаш айхаrla ма леладу аинаrlа ихетаду дерригача халъьа юкъера денхараш, — белгалдаьхьара «Владимир Ильич Ленин вах 100 шу дизара» хетаьлча КПСС ЦК Тезисеш тlа. — толамгlа эшаду местничествин къамаш эгонзман гlуланхаш. Ленинскин къамий политика лерргlа чанх а йоахаш, вай парте машар бац национализмаш, къамина ше къьчарен тlех хетарех къьчарга хийрадьяьна из латтареи мелларlча гlуланхашца.

Цудухьа вай республика партийни, профсоюзни, комсомольски организацеий, советски органий нерттерча денхарех цаl да къьхьегамхошта интернационални ихетам балар тоадар, халкъий вошала уйланца уж хьалхлехбар.

ДИКА Е IАН КИЙЧО

ПАРТИЙНИ, СОВЕТСКИ, ПРОФСОЮЗНИ БОЛХЛОЙ, ПРЕДПРИЯТИЙ ВЕДОМСТВАЙН БОАХАМИЙ КУЛГАЛХОЙ РЕСПУБЛИКАНСКИ СОВЕЩАНЕ ДАКЪА ЛАЬЦАРАША

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ПРОМЫШЛЕННОСТА, ТРАНСПОРТА, ГIИШЛОПЪЯРА,

ЮРТА БОАХАМА БЕРРИГАЧА БОЛХЛОШКА ДАЬ КХАЙКАРАЛ

Чlоагlаче хиъасен хьннар айденнен кхоачашъю советски халькъо КПСС XXIV съездо оттаъ машара Программа толаме кхоачашъюра хьалхара кьаьстара хьннар чlоагlгlа видъь кьаьсаг советски маьа пятилетка кхоалагlча шера. Халъьа юкъарча фонде кlезиге дакъа лаьцеч Нохч-Гlалгlайчен къьаьгатмохша а.

Цунца цlъена, оаха, партийни, советски, профсоюзни болхлой, предприятийн ведомствайн, боахамий кулгалхой республикански совещане дакъа лоьцераша, белгалдоаяьхь, промышленносте, гlишлюпъяра, транспортера, юрта боахама предприятеш хlинца а эрригача коллективашца производство эргабоахара дlаъо тоагран цун экономически эффективность лакъъера йолча тороннех бизза пайда ца эцаш хиар.

Хlара производственни коллективо, культура, просвещене, унах' цlена торвара учреждененаш, нуlеча цlекхой коммунальни бозхамен предприятеша толаме болх бара дола лоархlаме къал да масса оагlорехьара Iан кийчо елга.

Совещане дакъа лоьцараша раьзе хиннаь белгалдоаяьхь, бирга хьоттаьа хьалъаша 1972—1973 шерий гуйран-Iан замаланаш тlакхоачаль хиннайоллашъеша а, дукхагlйолча республика промышленносте, гlишлюпъяра, транспорта, юрта боахама предприятеи шоашта хьалгlашка оттадеь хиннача декхарех поархlаь, бе лаьбоагlгlа хадданза болх белгга Iалладь хиъар. Дукхача хьле цуьнга новкъосташ дадь ергача оборудование боаррамагlа, даьрь поецаш болу белгга Iалладе магача «Грозэнерго» система предприятей коллективаша потребителаш энергеца тешшаме Iалашберо.

Дукхача коллективаша болх дика вlашгlехьбаьнга дlаяоначаьй 1973 — 1974 шерий гуйран-Iан кийчо. Цъхьабакъда из болх массенахьа а лелаш хиъа йоагlача темпанеца, Хlъьта къегlайоагlа гуйран-Iан энергетически нагрузкай максимум кхы а низкъалагlа тургlа, хlина аьлча Кьилбаседа Кавказа вlашагlкхиттача энергосистемера генерирующин мощносташ тошаш ноацчен довагора энергетически рёсурсаш кlезиге йолчен хьаhашка энергетически вlоьхалеп энергех дlаъо пайда дукхагlа эца безаргболаш ба. Цу тьаьлина ма-хьа тlе а ла йиш йоьцаш да промышленни предприятеш, мотгмегрча Советаин дукхача ведомствайн чуъеча цlеной фонд Iайна кийчъарга бечу балте тlара кхоачашбоацараш. Балхий графикаш, керттера ремонтнин утоплительнин мероприятеш октябрь — нояябрь бетташка кхачалаш тlехьъяьна бойтаргlоча тайпара оттаяьй балхий графикаш цъьвдаjйолча мотгигашка. Къьастта сагlотде деза йоl № 1 йолча микрорайонерча № 1 йолча Баьнерон котельнаш, «Трансмаш» хьача заводерен ВАЗ-а автоцентререн «котельнаш санна йоана Грозныра объекташ хьалъарен цирна реконструкци вран балхаш. Ремонт шортгlаш, цу дукха яраш аварийнн хьал тlе йолча йоахаш тlа гlазаяь сеташа.

Iан кийчо во ю стройиндустре дукхача гlишлюпъяча организацешен заводашен. Мадарра вlича болх дlабоьабабаьа. Грозненски машинкирьа отделенен городской пассажирски транспортен предприятет гуйран-Iан санна кийчъяра.

Геттара мела къастадеу Iанна поаттаь коартолаш бельцадараши тlюзарен дlаотгадаран хранлищаштен подъьомно - транспортин оборудованеен ремонт яра а уж хьалъяра а дувзаденна доца дешаш.

Оаха, совещане дакъа лоьцараша, республика халъьа боахама дерригача боахой болхлой тlехьеч 1973 — 1974 шерий гуйран-Iан замаланаш болх бара бокъъа шерра кхиъа дlабоьаяра, цу дакъера кхоачашбоацараш стхгаlа дlадезара. Общественни организацеша лира тlеъьомам ответаеннаь барбаш Iайна коллективаш Iан кийчо яра реча балхашта, НТОЭ а «Энергосбыта» а рекомендацеет пайда а эцаш, электроэнергеи, долгор, вlоьхал, иэмйола ресурсаш тьурмат деш дlаьхьийтара.

«Грозэнерго», «Чечингаз» трести, республикерча кlиъча энергетически службай предприятей коллективаша производственни потребителаш, коммунально - бытовой организацеш, база нах электричеси, вlоьхала энергеца, газача тешшаме Iагашбелга вlаштlехьданнха деза.

Гlишлюпъяча организацей коллективай декхар — хьалдаь дела деза хlъьтlакхаьча дерригача гlирасш, къьастта а котельнешин электро-газ тела обьекташ шоай хlинаьъа хьалъь а яьха болх бе йолайолчийтlга, гlирасш хьалдеш йола ерриге мотгигаш гуйран-Iан замалаъь болх бе кийчъеча, инертнин къяйолеч материалаш эшшача боарзме Iалашъеча.

Советски боазамен органий къьастта уйла тlехьаяьй оза чуъеча цlеной ерриге фонд Iан хьалашка болх бара ший хlиннаьъен тlехьяьнен кийчъяра.

Гуйран - Iан замалаъь боккхача поархlаме да пассажирски транспорто-перттiн болх бар. Городской трамвай управленен автобусни паркнен пата состав ший хlиннеъь кийчъе, цу предприятей производственни база чlоагlче ела.

Цlеннаяьтта уйла тlехьяьта доаглаш да уъе шера хьалъна коартолеш бельцадараши бахача мара хlиданнаь кlиллитер дуъха Iан замалаъь поаттадеь тlедзарден дlаотгадаран дувзаденна дола дешеш. Складаш баъашн уъе гарттарча хlна боьъонца киlчъяра хlара, хранилищаштен подъьомно-транспортни оборудованеен ремонт яь яххара долла хlама денза-бергбаш торговлен общественни къачани болхлой.

Коммунистически парте, цун политически Центральни Комитетан, Советски правительство вай республикана докхча новкъостал ду экономикен культурен дlаъо дегlаболаяра. Шекъ ец, городдашкарчен юртакарчен болхлошца къьхьегама, хьатlам, хьатlам минча бесса бале а продукци бооррамагlа врячедара цу йоаконна жоп пургхлярах.

Оаха, совещане дакъа лоьцараша, дlакхайду республика боахама предприятеи организацеи коллективаша гуйран-Iан замана киlчъо яра бечу балта гемашан дикаьа лакхъера, энергетически ресурсаш мемогта дукхагlа кхоарах энергетически нагрузкай гуйран-Iан максимум предприятеша толаме чанхьяьккаран тlеързеь творчески инициатива а, моторга дукхагlа тергlолгlах тхоаш дог тийша хилар. Цу дерригача дlамаша новкъостал дергда вай республикано кlелагlча пятилетка кхоалагlча, хоадамбечу шера планаш социалистически декхарашн хlинаь хьалъа кхоачашдара.

ДОТТАГIАЛАХИ ВОШАЛАХИ ЛАТТ ВАЙ НИЗ

30 къамах бола яхх баханн къьхьегаш йолча тта районе къьаьгга хьалъонх СССР-е интернационализма идеаш, парте чанхйоаха ленинскин къамий политике телар, къамашта юкъерча моастагlаьа духьалъе, халъьашта юкъера вежарашка, дottагlан дола гlуланхаш баханн долаш къьхьегамхоша къовсаеч лоаттабеш хилар.

Дукхача къамех бола яьх баханн къьхьегаш йолча тта районе къьаьгга хьалъонх СССР-е интернационализма идеаш, парте чанхйоаха ленинскин къамий политике телар, къамашта юкъерча моастагlаьа духьалъе, халъьашта юкъера вежарашка, дottагlан дола гlуланхаш баханн долаш къьхьегамхоша къовсаеч лоаттабеш хилар.

Дукхача къамех бола яьх баханн къьхьегаш йолча тта районе къьаьгга хьалъонх СССР-е интернационализма идеаш, парте чанхйоаха ленинскин къамий политике телар, къамашта юкъерча моастагlаьа духьалъе, халъьашта юкъера вежарашка, дottагlан дола гlуланхаш баханн долаш къьхьегамхоша къовсаеч лоаттабеш хилар.

КПСС XXIV съездо решенеш кхоачаш а ешш, шерра социалистически декхараш а йоаддержаь, керда къьхьегама толамаш дальор цар пятилетка шоллергlа шера. Промышленни продукци хьарен цуннв реализаци яреи план 101,8 процент кхоачашйбор, планан совгlа реализаци яь кийча продукци 400 эзар совгlча сома маьха я. Планан совгlа хьалъ бутила цlетта 1805 тонн, херх хьекха чанхъьяьккхача хьун 1000 кубометр.

Промышленни предприятей, гlишлюпъяча организацей къьхьегамхоша толаме кхоачашдадь пятилетка кхоалагlча, хоадамбече шера хьалхарча ах шера социалистически декхараш а.

Дlадахача шера итогеги яларташ дика хьуъъьаьрарзи дукхагlа декхарех, дика чуъецарех а планан совгlа паччахьалкхенга йохкараш а районан «Чермен» яхача колхозан РСФСР Министрий Советен Президиумо СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯЬХЬ ТIЕХ ХIАМАШ- КАРАГIДАЬЛАРАХ, Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета хьалъ 50 шу дизар Беларан а доаккхан, Ленина цlеранна колхоза КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета ВЦСПС Юбилейни Сийлахь знак енар.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума, РСФСР Министрий Совета, ВЦСПС Юбилейни Сийлен грамоташ енна Кировa цlеранна совхоза, «Сельхозтехника» районни объединенена.

Позвительственни совгlаташ — орденаши медалаши енна производствен хьалха латтача 26 сага.

Юрта боахама продукташ яхеран: паччахьалхенга йохкараш а районан «Чермен» яхача колхозан РСФСР Министрий Совета ехьа сеа сухал 717 метрага кхачалца: лаххъьай. Кхомбел дlаъуяйт материалаш, чимреатен, цемент, электроэнергеи, транспортни кхоачашаш, йштта яхьйола материалаш а. Бригада коллектива карагlдьяьнад паччахьалхен рзьяьа 52963 сомага кхачалца кхомбе.

Колдектнво хlанзле ворхl бетта план кхоачашъяьй, скважина 3150 метр кlоарга бурув техад.

Тlехдика къьхьеган' я уьказа Корибко Васнле, Чаплыгин Федора кулгалдеш йола бурув деттарай сменаш.

Г. ЛУКЬЯНОВ.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРА СОВЕТ ГУЛЬЯРАХ ДОЛА
НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо СОЦАМ БУ:

Пхьеьарlа гульяьча Нохч-Гlалгlай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета ихлагlа сесси йойла 1973 шера 28 августа гор. Грозне.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель К. ОЗДОЕВ.
Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.
г. Грозный.
20 июль 1973 шу.

Боккха герза низ, геттара мlсал, массайолча оагlорах аасташ хилар — из дерригача шийх доаллаш па ракетни катер, «Тlема гурпалхоша дlайолаьча традицешта тешшаме хилар. Шн орден— балтийски катерникаш къьзача тlемашка дlаьча турпала гlуланхашта денна соаглаеш да.

...Чоп буж, моторий увгlар сон. Юха а причальни пена юхе латт юха а форда тlа а арадовза кийча да долча ракетни катераш.

СУРГА ТIА: Н-ски часта дикагlа бола натросаш. Хьалхашкахьа — 1-статья старшина, къьаьгра класса специалист Старовойтов Анатолий.

ПОРОХОВНИКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ФОРДА ДОАЗОНИЙ ТЕШАМЕ ХА

Этгара хьалха 1939 шера дезде болабеларг вай мохк СССР Тlема-Форда Флота Ди, хlъьта цу хана денз хlара шера июль бетта тlехьъяьча кlиранвайнаьхь белгалдоаяьхь. Революционни цlейи долча денонка санна. Тlема-Форда Флота дийнаьх а кемай лаца ю, хьалха сакъердамаш хул. Тlемаспортний яхьаш чаххйоах. Вай Дьаьхь столице — Москве а кlыча спроздавеш. Ленинградка а артилерийски салютий залпаш ек, къьта сигале тайп-тайпара бесаш долча ракетаиш сийрлаьох.

Сийлахь - боккха Дьаьхь тlом болча шерашка шоай традицеюни цlей моастагlчуна деча лирача тlемашка дездора тlема морякаша. Тlема-Форда Советски Экгара бlуца цхьана lIаьхьача хана оборона оказгlайгlай Одессан Севастополеп, Таллина а Ханко яхача къийлбеч а порташкн тlема форда базашкеч, къьта царна юхье кlеlыга ухлаьбабаьаи моастагlчун тlавашгlа болх бlу. Бессонырех тулланн тельняшка юхьаин, бе йоаддаш автомати юкъаг йоахкаш гранаташи, тlем тlа кхериига кхар фуд ца хоаш волча матроса образ даьаи йисай пай пхьа летарга.

Хlалахьь дlаьккхархгlи ahина тlом болабеннача юххье а тlехьа гитлеровски пропагандо доаша доккхал деш хьакайкаваш болча денз сценарий бечу ленгд. бетгагара беттага кия - алсамбоазан хlамаш еттар моастагlча. Советски флотний флотнейн гlуланхаш багlаддуьлар деназа доккха хlара, тастулеп тlа-тlа чlоагlагlа еш хиларца. Кьилбаседан, Балтийски, Iаьржача форда флотий ти хlаа гlолла лелача лодкаш моастагlчу тlема кемашн транспортерашн хlалаккаду форда юкъе меттеп, базашта гонаьха а вешта базашта чуъа а. Флотий авиаце хlинца етгер моастагlчун аэродромаштен коммуникацей узлаштеп, чlъьта Балтийски флота авиаце чъьлахьгlа техар хlама гитлеровски Германе столицина— Берлина. Из дар 1941 шера хьоана 8 августа да яхаш тхоьсара.

Фронте эттача хьало вай Тlема-Форда Флотагара дlаийжар моастагlчун флота дуьхьала операцеши тlема гlуланхашн чакдаха харлз соагlа, ишттта моастагlчун тыле десанташ похуъшое. кемаш гlарча артиллерие низаца дььтаан гlарча вай бlуна гlо де хоалга я. Цу бекгтокхамеча декхарех а советски флот дика доархlайнр.

Сийлахь - боккхача. Дьаьхь тlема шерашка гурпалаш, майралн гойтарех 300 хьар совгlча тlема морнка тlема орденаши медалаши енна, 515 сагах Советски Союза Турпалаш хиннаб, хlъьта шарех бирхlгна шоаша енна ен сийлахь ци. Дьаьсн тlема-форда искусств во дегlбйоаларга юкъе докхха лаьа дешаш бара башхо дакаха флотоводний обарчча пленда хьалхенай Коммунистически партен Советски правительстван.

Дьаьсна хьалхашка тlехьаьнна доккхий хlамаш, карагlдувларх, Сийлахь - боккхача Дьаьсн тlема цирцина морякаша цlъатарра гурпийлаш, са цlа кходенн цюаш муtlахьа, хилар, денал. кlонахчал, тlема хьннар долаш шоаш хлар хьакъокхарех Балтийски, Iаьржача форда, Кольбаседен, Тихоокеански флоташа тlема Цlена Бабарахха орденаш енна.

Моастагlчуша лоаттабеча къовсаеш доккхий толамаш дььхад тlема флотийлена а: Каспийски, Пински, Азовски, Ладожски, Онежски, Беломорски, Волжски, Дунайски, Арктике долча форда навыкаш доралеш хиннай Беломорски флотлив. Ладожски флотлие Iаландьъа гобаь лаьтача Ленинграда тlабода аххха ца] мара боаша яккъ а баьккхъ, город-турпал лорееш бараша герз, тlема кхоачам, кхача тlакхуьхлгга, доарахой, кхалаш, боккхий наь, бераш шигара дlадугалга, Каспийски флотнае тешшаме лорашй. Каспийски форда тlара керттера мехкадаьтта коммуникаци. Дунайски флотнае, ларга тlом а беш, 2000 километр совгlа яккъ баьб, фашизмах европейски паччахьалкхоашц — Венгрие, Чехословакие, Югославе, Румыне, Австрие—кlалхйбоаяча дакъа лаьцад. Днепровски флотнае кемаша шоай тlема яккъ чакхбаьккхар Шпее яхача кн тlа Берлински операци йоаш.

Тlема шерашка советски промышленносте эшшача боарзме тайп - тайпара тlемен техническин структуранаш. Iалашдаьд эскари флоти. 1941 шера денз 1945 шерага кхачалаца промышленносташ тlара форда кхьчалаца 27 дайга вреьсер, эскадронни миноносец, ха тlа лотта кемаш, тральщикаш, ун кlал Iолла лела 52 лодка, 888 тайп-тайпара катераш ун кlал Iолла лела лодкаш лехарашн. Вай кемаш тlемен тактикин а, техническин гlуланхашца диллача гитлеровски флота кемаел тlех дар.

Тlом чакхбаьнначуьл тlехьаГlара ча шерашка мадарра тlемаш кхъьашца денз хlара тlемаш хьакайкаваш вай хьалха советски тlема-Форда Флот. Из хlанз атомни, ракетоносни, океанскн я. Ала а доагlаш ова цуьнах океана тlара Советски Союзан хь.

Вай флота керттера ударни низ атомоходех, хи кlал Iолла лелача атомни лодкеч латт. Хи кlал Iолла ракетни шоаш шийс а ешш ешта-дуп торгсаеш чуйоаххача ракеташа кийчадь долча пар низ хоач оперативно - стратегически дехкарап толаме кхоачадде. Боьрзм боацш чlоагlа лакхъяьнай ракеташеп лодкашта дуьхьала дettага герзашеп кlийъьяча форда авиаце тlемен тактико - техническин тороиан. Дlахо дегlадаьхьап хи тlа Iолла лела кемаш а. Низ боаччча ракетни лодкашта дуьхьала дettачен , герзаца, керлагlча радиоэлектронни комплексашца кlийъьяь а форда тlа чоаязане тlема декхарашн кхоачадде низ хоачачи а да ракетни крейсераш, лодкашта дуьхьала тlом бун да дуи кемаш, эскадронни миноносаш.

Форда техота къьастта цунна лаьрлта хьаяьча тlема техницизен герзашеп кlийъьяь а, чlъьта цу гlуланхо дика лаьхъьяьй дlабахча тlема шерашка Iорлаьшна цlинача бlуп цу тайпа маневренносте ударни низ. Хlанзара дlалехараш теркал а деш дегlаух форда йистошн мехка форднй йистошкарча районашкара доархlаме тlема - промышленни объекташ тешшаме лорвелга Iаландеп боля форда йистерча ракетпо - артиллерийски бгу.

Уж шера КПСС XXIV съезда решенеш дlаъо кхоачашъю дуьхьа дерригача хьакъо къовсаеш доаттабеча хьалашка белгалдоаяьхь Тlема-Форда Флота Ди. Дерригача советски халкъо а санна, тlема морякаша Ленинан цlъатарра турпайлаь, са ца кходенн цюаш муtlахьа, хилар, денал. кlонахчал, тlема хьннар долаш шоаш хлар хьакъокхарех Балтийски, Iаьржача форда, Кольбаседен, Тихоокеански флоташа тlема Цlена Бабарахха орденаш енна.

Моастагlчуша лоаттабеча къовсаеш доккхий толамаш дььхад тlема флотийлена а: Каспийски, Пински, Азовски, Ладожски, Онежски, Беломорски, Волжски, Дунайски, Арктике долча форда навыкаш доралеш хиннай Беломорски флотлив. Ладожски флотлие Iаландьъа гобаь лаьтача Ленинграда тlабода аххха ца] мара боаша яккъ а баьккхъ, город-турпал лорееш бараша герз, тlема кхоачам, кхача тlакхуьхлгга, доарахой, кхалаш, боккхий наь, бераш шигара дlадугалга, Каспийски флотнае тешшаме лорашй. Каспийски форда тlара керттера мехкадаьтта коммуникаци. Дунайски флотнае, ларга тlом а беш, 2000 километр совгlа яккъ баьб, фашизмах европейски паччахьалкхоашц — Венгрие, Чехословакие, Югославе, Румыне, Австрие—кlалхйбоаяча дакъа лаьцад. Днепровски флотнае кемаша шоай тlема яккъ чакхбаьккхар Шпее яхача кн тlа Берлински операци йоаш.

Тlема шерашка советски промышленносте эшшача боарзме тайп - тайпара тlемен техническин структуранаш. Iалашдаьд эскари флоти. 1941 шера денз 1945 шерага кхачалаца промышленносташ тlара форда кхьчалаца 27 дайга вреьсер, эскадронни миноносец, ха тlа лотта кемаш, тральщикаш, ун кlал Iолла лела 52 лодка, 888 тайп-тайпара катераш ун кlал Iолла лела лодкаш лехарашн. Вай кемаш тlемен тактико - техническин гlуланхашца диллача гитлеровски флота кемаел тlех дар.

Тlом чакхбаьнначуьл тlехьаГlара ча шерашка мадарра тlемаш кхъьашца денз хlара тlемаш хьакайкаваш вай хьалха советски тlема-Форда Флот. Из хlанз атомни, ракетоносни, океанскн я. Ала а доагlаш ова цуьнах океана тlара Советски Союзан хь.

Вай флота керттера ударни низ атомоходех, хи кlал Iолла лелача атомни лодкеч латт. Хи кlал Iолла ракетни шоаш шийс а ешш ешта-дуп торгсаеш чуйоаххача ракеташа кийчадь долча пар низ хоач оперативно - стратегически дехкарап толаме кхоачадде. Боьрзм боацш чlоагlа лакхъяьнай ракеташеп лодкашта дуьхьала дettага герзашеп кlийъьяча форда авиаце тlемен тактико - техническин тороиан. Дlахо дегlадаьхьап хи тlа Iолла лела кемаш а. Низ боаччча ракетни лодкашта дуьхьала дettачен , герзаца, керлагlча радиоэлектронни комплексашца кlийъьяь а форда тlа чоаязане тlема декхарашн кхоачадде низ хоачачи а да ракетни крейсераш, лодкашта дуьхьала тlом бун да дуи кемаш, эскадронни миноносаш.

Форда техота къьастта цунна лаьрлта хьаяьча тlема техницизен герзашеп кlийъьяь а, чlъьта цу гlуланхо дика лаьхъьяьй дlабахча тlема шерашка Iорлаьшна цlинача бlуп цу тайпа маневренносте ударни низ. Хlанзара дlалехараш теркал а деш дегlаух форда йистошн мехка форднй йистошкарча районашкара доархlаме тlема - промышленни объекташ тешшаме лорвелга Iаландеп боля форда йистерча ракетпо - артиллерийски бгу.

Уж шера КПСС XXIV съезда решенеш дlаъо кхоачашъю дуьхьа дерригача хьакъо къовсаеш доаттабеча хьалашка белгалдоаяьхь Тlема-Форда Флота Ди. Дерригача советски халкъо а санна, тlема морякаша Ленинан цlъатарра турпайлаь, са ца кходенн цюаш муtlахьа, хилар, денал. кlонахчал, тlема хьннар долаш шоаш хлар хьакъокхарех Балтийски, Iаьржача форда, Кольбаседен, Тихоокеански флоташа тlема Цlена Бабарахха орденаш енна.

Александр ПУХОВ,
контрадмирал - инженер, тlема-форда Iилмай кандидат.
(АПН).

ДОТТАГІАЛ, ВОШАЛ, ЦХЬОАГІО—

ДОТТАГІАЛАХИ ВОШАЛАХИ ЛАТТВАЙ НИЗ

(Йнстедоалар.

Долалур 1-ча оагіо тІа).

хоадамбечаШера кегда докхаГІалла социалистически деккарашТІаийлад шоашгІа районахъеГІахьа. Тха района кхаъкхаерчеен фермашкарчеен къаьхьагашоше мІсЛІаТІа пятилетка хоадамбечаШера заденаш толамаш кхочашъяр духьа традиционни социалистически яхьа байхаб Нохч-ГІалгІай АССР Наарановскин районе Къилбаседа-Хlирчй АССР Кировскин районе юрта боахама болхлой. Социалистически яхьа хьанЬехьа договор дьад. Наарановскин района социалистически деккарашТІ Пригородни района ерригача къаьхьагаваШне де.

Ях лелаелга — доллача хІаман тІехь кІаьш новкъостаца дегІа. Цу тайпара яхь тха районий къаьхьагамхошта юкъе денна дегІаух. Хlирша — «Чермен яхача колхоза звеньевой, Социалистически Къаьхьагага Турпала Алагов Темарбеи «Дружба» яхача колхозерча доярка Габуева Дуси шоай йЬаьий производственни опыт гІад а бака Дlатоп гІалгІашха болча шоай новкъостаца Наарановскин районерча «Экажевский» совхоза Социалистически Къаьхьагага Турпала Албогачиев Артагіани совхоза звеньевайна «Октябрь 40 шу» яхча совхоза доярке-ца, СССР Лакхеларча Советан депутате Темурбиева Розайнен. Ишта Темурзиева Розас а Албогачиев Артагіа а шоай дикагІйо-ца опыт камаршо хІоранашха болча шоай сатІаттам а йоь-зийт.

Ленинна орден лелаеча Ленинн цІеран Іа колхозо дІаа коорта-лаш елар «Экажевский» совхоза, хІаьте колхоза минеральни удобренеш йіШача, совхозо елар цунна уж.

Тха районера кулгалу болхлой, юрта боахама специалисташ, производстве хьалха латтарашНаарановскин районна «Наранов-ский», «Экажевский» совхозашка, кхыча боахамашка хиннаб. Ткъаь леладеларашца хьайбаш леладеларашцен вІашагІбаттавлур а балха опыт дІа-ъьа эцІеш а хиннаб. Хlаьте ишшта Наарановскин районера делегаташ а хиннай «Дружба», «Чермен», «Ильича васкетгІа» яхача а Ленинна цІеран Іа а колхозашка кхин банха опыт дІа-ъьа эцІеш.

Ухх шера 24 июне, советски кагирхой Ди долаш, тха района комсомольски-активо декъа лелаер г. Наранно из да дездача. Района активо комсомольцийн кагирхойн цІеран Іа дийцар тІаийца социалистически деккарашхоаччаш тІехкхоачаш дечаь дьала толамаш, шоай дottагІаШта шоай дикагІдола иллеш, хаЬарш, дика уйлаш ера.

Наьсарен района вижалаш эгара хьинарегІча тайпара дакъа лаьцар тха районе хиннача СССР халкхий дottагІана фестивале. Хlаьта района культура Цlен, Ар-хонски станице, Гизель, Чермен, Тарски юртий художественни самодеятельности коллективаш, юрта боахама хьалха латтарашца социалистичеен, кулгалдача болхлоша «Халкъий дottагІана» кІира чакхдоккхача хана выступленеш йнр. Наьсарен района къаьхьагамхошта хьаьшка.

Интернационални ихетам балара проблемаш массаза а школашкарча хьеьархой коллективаш терскан культурехь дlатт. Района школашка вІашагІ а белла бохкха чулоацам бола болх бу интернационални дottагІана клубаш, союзнин автономни республикаш, краяшта, областаша, къамел округаша хетаь сайренаш ю. Уьх массеех шера вІашгІта чІоагІа дottагІаи леладу Наьсарен, Майски, Черменски школаш дешархой хьеьархойн коллективаш, кест-каста цхьана сайренаш, пионерски сбораш, комсомольски собранеш, экскурсеш, фестивалаш ю цар, спортивни мероприятеш чакхйоаш.

Дечен барт1шера школа дешархой Нохч-ГІалгІай АССР Малгобекски района Соагіепчарча юкъеруча школ хъошаалгІа баьсте худ, хІаьта уж цига безамен Іамерзеи тІа а эц. Цу тайпара вІашагІйхетар духха ха йоьццеш а хиллар «Одлхазара» низ тхъмечлат, сага низ — дottагІаьлан хаш девнз а йолаш.

Сакъердамен дика чуловцам болашш, дottагІана цІейш санна чакхдаьлар Нохч-ГІалгІай АССР писателей нн. Ахматчей, Яндиев, Чаганова, кхыкар Къилбаседа Хlирчйнен писателешца чи. Джатиевца, Кайтукоца, Цагаевацца, Басаевеца, Мерзоевеца, кхыкарца а районе юрташка хиннб вІашгІкхетар.

Къаьхьагамхошта интернационални ихетам балара дешаш дийцар КПСС районе пlемуме, парте районна бюро заседаменташ, юхьанцарча партийни организацей собранеишка. Отта а эн, типографе кепа а теха арабской 1973 — 1974 шерашка баьсте на наха интернационални ихетам балара чакхйоахача мероприятеи перспективни план. Цу планерта Наарановскин районца боахамаш чакхъяьа еза массови мероприятеш тІа кІезига эц. Цар новкъостап дерда тха районаШта юкъера дottагІаи воашлон чІоагІдеш.

ДІахо кІоагІье лаьрхІад социалистически яхь. Хьадгаёкн шераГІен йоаржварзя районаШта юкъера меттеп, боахамашта, бригадашта, звеношта, фермашта, промышленни предприятешта юкъера а хІаьта ишшта къаьстакъастача къаьхьагамхошта юкъера яхь. Кlайчьаьн чакхйоахаргІойн ши я бахача наха идейно-политически, интернационални, атеистически иктам чІоагІаргІа балара тІеерзаш тайп-тайпара мероприятеш. ДottагІана фестивалаш е, цІейш деэде, теоретически конференцеш, спортивни яхьаш, дottагІана сайренаш я, писателешца, артистаца, художникнаца, композитораца, тІемийн къаьхьагамен тупралаца вІашагІдетадала, Іадомвественни самодеятельности коллективаш концерташ уьттаде, дукха кхыйола мероприятеш чакхъяьа лаьрхІад.

Тха районаша цхьана чакхйоахача мероприятеиша, дottагІалоп вошалон чІоагІга аьттув боаккех районий экономикен а культурен дегІайоалара.

В. КАТЕНЕВ,
КПСС Пригородни районна хьалхара секретарь.

ЛОАЛАХОШКА

Хьаша-да чу ца воагІа цІа во воархІаш да ГІалгІашкахьа. Во воархІ беза, боюа их болча хьоашагІа ца воДа саг а: духха эс ду цо шийна.

Цу гІулакхах къаьстта дика кхиттай со ух тІехьаьрча хана, вешта ьЬчча Къилбаседа-Хlирчйн-хаьжча Пригородни районе бахача сай хьавшний болча хьоашагІа аха со йоллеаелахь. Хlаьта тешнаеш диижад тхона юкъе из хьамий дottагІлеп такнаг.

Хlара шига массеезаш яха сай балха тха ыхьашца керда хlама дахь аз .Хьахархlа наггахьа мара саг вовзашар сона цу районера. Бакъда социалистически яхь юкъе яьлчахьа духа дottагІий „корабльй сона пигар. «Дружба» яхача колхоза доярка Габуева Дуся. Шура яккхара районе хьалхаде лелаерех я яз. Уьх цера январь беттв шар ферме тхоаш вІашагІкхиттаи сона шиллистически яхь дохкарта ваг шинне ьЬина дош денчалар оаха.

- Цул тІехьаГІа массеекхаза вІашагІкхиттад тхо. Шозза со йолча хинной Дуся, со се яхоза хинай на тІехь, цу районера сай кхьболча ьЬавший болча.

Цигар айса дена керда хlама тхоай фермерча массеаера дІадовзийт аз, дІадьохк. Дохкха тІо ду цу тІулакхо, наьна ъЬинаеш, ъЬиъйо. Хlаиз тха кулгалой, специалисташ кlоарта уйла еш бу цу «Дружбера» яр санна тха ферма механизированни е Іерташ. Цига доахан я, механически тІаьсаеш детт. Нах чІоагІа раьза ба цу гІулакха.

Аз айса хlаиз дІадьаннача ах шера хІара Іаттагара 1500 килограмм гарета йоаккхаш шура яьккхай.

Вешта ваьна, шура яккхара дехкар кхочашъдаь аз. Хов сона, теш со, Дусийна а кхыча са лолаяоатта а дика хетарга аз.

Р. ТИМУРЗИЕВА,
Наьсарерча «Октябрь 40 шу» совхоза доярка, СССР Лакхеларча Совета депутат.

«СЕРДАЛО»

2-гІа оагІ, 28- июль, 1973 шу.

Пятилетка ихоалагІча, хоадамбеш долча шера социалистически яхье бийхай г. Орджоникидзе тракторанни объединене предприятей коллективаша Г. Назрана тракторанни фабрика болхлой, Ала доагІа, хьалхарча кварталг итвегІа г. Назраневра тракторанни фабрика коллективо нотало яьккхалга.

Хьалха дІаиъача шерашкарчуна дикагІа толамаш дахьад наьсархоша хоадамбеш долча шера хьалхарча яхь беттв а.

Традици а хинна тІаэттад доалахарча шин республика шин предприятте коллективаша специалисташ, производстве хьалха поттарашца опыт банзо ваьг - настада-ъюха ухийташ хилар.

СУРТА ТІА: (ьърдехъара ъьттехьа) г. Назраневра тракторанни фабрика бригадир П. Царовоа, «Прогресс» яхача г. Орджоникидзерча фабрика мастер А. Ходов, Назраневра фабрика мастера Хь.Б Заигиев Назраневра тракторанни фабрика эрахехача продукци дикалга хьежаш ба.

В. МАМОНТОВА сурт.

ГІалгІашца, вахарца

Хlире Хатагов Анатолий ца воизаш цагаьа саг кхетаргаш шох Наьсаре. Уьхьаа бахача 16 къамел болча кхыча наьха санна са дІаййнад цун ГІалгІашца, мотт-гана, вахарца. Уьхьаа вала из. Уьхьаа кхийна. Цун дов да Хазгири а Наьсаре ваьха. Да Сергей а уьхьаа вах.

— Новкъостий духха бий хьа? — хетт из цу зІамигача сагага.

— Ах Наьсаре-м хІаьта а хурга. — йоаь Анатоле вІалла бегий Іи юкъе а-йоацаш.

Харц дец. Дуккха ба Анатолеца, цун цІенца. деззина хьашт долиш, уж наьха ца лоархІаеш, цунца цхьана тух-сискал юаш.

Хlаьта а шийца цхьан партатІа баьсІача новкъостаца каст-кастагІа гІу Анатолий. Уж ба цунца иттклассе, яьккха Инарихев Султан, Сапралиев Махьмад, Газдиев Муса, Мутаиев Салман комсомола райкоме за, Газдиев Муса хІинзалца «Электроинструмент» заводе лаьтташ золаш хиннав, хІанз торсоста председателча заместитель хержав из.

Анатолий коммунхоза инспектор ва. Гlалат ца доаккхийтаи бу цо шиъ болх. Горсовета депутат хержав уьх шера. Орджоникидзерча паччахьалкхен университете шоллагІча курес заочно дешаш за.

Хlаьта цун хlанара болча ъьха юкъе дуккха баь уьхьаа цо мо хьинарг ийкъарча вахарг ,дІаъьа лоацаш. Хьалха суда заседатель, милице берий комната штате воацца инспектор, спорторгани-тор. Уьх деппошка из юкъе а волаП республикански кІезига бахача Наьсаерча футболисташа республика сайонашкарча команлата юкъе хьалхара мотт-ег яьккхар. Кест-каста гІу уж Къилбаседа-Хlирчй Пригородни районерча футболисташа ловзаш а. Дlабахча беттв шоъша вІашагІкхиттаб лоалахой: цкъа Наьсарен, тІаккха Пригородни районе. Территориальни комсомольски организацеи совестарь хlирара уж доттагІлеп мероприятеш вІашагІтІехьбоахаш, яхье яьнича шин района кІонабаоаш шоайла дицкагІа боозийта, безабалийта Пегт Анатолий. Из цун вІашгІтІехь а дола. Кест-каста боагІа лоалахой Наьсаре концерташ, спортивни ловзарам а дахьаш. Наьсархой уж болча а уж Дохкхаа ду Анатоле ну лийтаеш доттагІлеп такнатех, шиъ легаша уж дохкле гІевт из а кхыбаьан санна.

СУРТА ТІА. ва Хатагов Анатолий.

М. Караева текстш сурта.

ЦХЬА КИЛОМЕТР... ЛЬЛТАН КІАЛА

Уьхх корреспонденце тІа къамела хургда Къилбаседе - Хlирчй АССР-ча Садонски свинцово - цинковни комбинате. Гlадиги рудниче болх беш йолча цхьан бригада шахтерех.

Г. Орджоникидзера къулбаеьта бода асфальта шаьра ишъ, къилъьца негнагаьта гола а тохош. Сийрда малх ъьехк. Алагирски района къулбаьларча доазонашта гарга ме кхоан каст-кастагІа гола а тохаш уралга бода ишъ. Хала йода «Волга». Цlаьхха массеех метар гаьнара а ишъ бІарга ца гуш доахк доп. Хала хет дикъена дехоо доазонашта гІевгІа дега, бІарга бечу тоамах ваьккха. Ишта дІаъхоач тхо форда тІаьра дистача 2040 метр лаьхк уллача Згидски рудникс.

Цхьа километр кІоарга лаьтта кІала болх беш боаккача шахтерий смена хуъьцалу зе ъьатІекхаче ткъьх минут йисай.

— Алдыев Салмана бригада хІанз шахте я, — йоаь рудника парткома секретаре Бурнацев Таймураз Михайловича, — хІаьта цар смена чакхъяьа йисача юкъе лоацаш дуъьцардеш ду рудникс болх беш йолча коллективаш, цун тоамаш.

— Комбината оргиграча рудникгІ эгара лаькгІа уллх тха яр, хІаьта эгара ІІІаьхийчарех а я. Бархі бригада я ухъаза болх беш — Вачиев Тазрета, Алдыев Салмана, Зантиев Карбека, Косаев Ислама, кІычьар. Уж вай цІераш яьтараш я керттере яраш. Масеех дош ала безам бе гІадийча толамех. Пятилетке ихоалагІча, хоадамбеча шера хьалхарча хlи бетта руда данккара план 22-ча июне ихоачашъяьлй. Планан соагІа Дьахенна денна йиъ эзар тонн руда. Иштта толаме ихоачашъяьй рудах металл данккара ах шера план а. Аланза Іелаш, уж толамаш дехара шахтерице дуъьха иъ, тІаккха, ха дІаоиилга. Дош лаьт рудниче болх бе нах тоъьш це хиларех...

— Долче имшта ІІІаштІекхьаннад рудника коллектив уж толамаш дехаГ

Таймураз Михайловича дувцаш махиллара, керттердер да социалистически яхъа ъьастех биъза пайда эцар. Хlаьта яьнича хІара бригада къаьхьагамга кІоагІш ю хІара бетта. Хоза киийчьаьна цІена уголоке цІена алпацца язъъ яхье хьалха бакинарий цІераш, толамех боца цифраш. Бакъда тІекъабисараша-н кхачиц имагІеь.

Шкатерайн малагІйа къамел ба шгуу, яьнна шийга дьа хатгара, бегаш тІехь санна жоп ду Таймуразе:

— Хlанз шо санна журналисташ баьккача мара тхона-м дега а дохаш малагІа шкатер малагІйа къамех ва...

Тіекха цІенкашта тІатох:

— Болхлой класса аьккалш санна бекъ къмашта? Эрсе вале а, хІире вале а, иохчо а гІалгІа вале а — болхйо болхйо ша-их. Шо ръьза дале цІьа масал а доалаДергде яз. Алдыев Салмана (иъхъ-ва яз) прохоачийй бригада хІирачун Ваннев Тазрета бригада Социалистически яхь лелаеш я. Атте дец Нохч-ГІалгІайчун ко-ла. Хургдий атта СССР профсоюзий пхиттагІагІча съезда делегаташ яхь лелаеГ Моллагіаер ыччаь комбинат а йоккхача кІыначу шийна юкъера делегаташ хер-жар. Бакъда Салман а вай халонех къаьхьагарах. Уьх шера цІоаза ерригача комбината бригадешта юкъе хьалхара мотт-ег яьккхай цо, хІаьта ихоззе — тха рудникс. Вий тІаккха Салман тІекъаьнаваьла дега? Вах.

Из хьамах из сенна ду вала, аз из ду хІире хьалха вальча ноххо, ноххо хьалхавальча хІире вІашгІ кхы а хоачар хиле, гІадбеге кулгалаш. Цар кхетадеш цІий къаьхьагамех хьаъьиккар дукгаІа ме хул соадеалор Дьахен рузька долга. Поацце вьлча, част-каста хувцалу Салмана, Таэрета сийна план интаглІча июне ихоачаш е яь планан соагІа дьаьхха руда 1000 кубометр да. Ишта да тха зІамигача коллектива толамаш. Хlаьта коллектива толамаш са а бригаде хІара дожъашюучун а да. Цхьан саго дака йиш йолаш дац уж толамаш, коллективни къаьхьагамга мера. Къаьстта сайх дувцаца хІама дац.

Цу ханна тха къамела юкъеверга Таймураз:

— Хьара сона шийх лаьца ухъангара дош шуга доаккхалургдоацинга. Аз гІо дергда шоаша цхьа масал а доалаДь.

— Ер шу долавуш дар из. Салмана бригада № 14/39 йолча блокв яр болх беш. Руда данккара балхаш йистедаларга гаргагІертардар цигара. Цу ханна дийгар Салмана шийна керда блок хІанззе а хьоажар. Из хІана дер ъьача, лацар Салмана суда дахкха дІавоолавалле де дезаца кийчон балхашта ши кІира гаргга за йоаь. Кхоачашдир оаьа бригадира дехар. Ший сменаГІа болх бан ъьаьнна муъьа йолча хана ухх а ухъаш дерриге кийчон балхаш дьа ъьавлар бригада кулгалхо. Цу тІулакхо торо хилийтар цхьан блокгера ІІІоллагІчунга воаллаше а це хьдийтаеш руда данккга.

Из цхьа масал дара дац. Кlаьта цу тайпара дарца дуъьхха а кхувла йиш я. Юхъера а са безам бе Салман лакха дисциплина, хьалхахка латтача деккарий бекхтокхам боозаш тІехдика шахтер хилараз алл. Кхы а духха-га балар тха ер санна бераш!

Духъьала шахте къаьхьагарах кхоачашдьяр лархІаш Салмана ший граждански деккар. Дуъьха хул Згидски поселкон Совета депутатагара - поселкерча наха эшараш: Алагирски района халкъа суда заседатель ва; хІаьта шахтни комитета член ше хиларах тарра кьестаде дезарш а эшаш.

...Доаккхийтаи ъьацар. Алагирски районе шаьрча аравашца кхаьчча мара гучабаланар мера. Лакхача лоам Дьахенна хьалхаъкара шоай деккар цІена, дизза кхоачашдьяр кхыкарех йолча уйлаше тайтацар хинкар фуг. Лергашка боомбн беллача санна кетар. Новкъостаца кхетавер. Из хинндар Іолоъь ма воал атмосферни давлени эйеннидеча.

М-Р. ПЛИЕВ.

СУРТА ТІА: Къилбаседа-Хlирчйн сйнцово-цинковни комбината Згидски рудника проходчийн бригада.

(Ьърдехъара ъьттехьа): бригадир Алдыев Салман, Фомин Ийъа, Катаев Дмитрий, Хатуков Михаил, Семенов Владимир — эрсй, Хатуков Михаил — черсе. Аз цІераш ъьхараш берригаш а бац. Кхы а духха ба уж нохчаъьа, хІирашца, кхыча кхамех бараш. Цар масеех хьинарца вІашгІкхьабаннад тха уьхх шера хьалхарча яьх беттв ру-да данккара план 120 процент, проходчеки балхий план 108 процент ихоачаъье. Ах шера

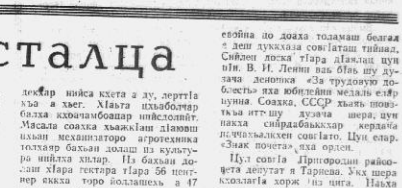

ДоттагІий новкъосталца

Къилбаседа-Хlирчй республика Пригородни раойнерча Ленина цІеран Іа колхоза партийни организацие секретараша Бадтиев Сергей Алиханович боахама хьалха-ъьа, дика ца воагІа болча хьоашагІа аха со йоллеаелахь. Хlанз тешнаеш диижад тхоа дагІача хана уьхьаза хІоаххйар Тарчева Хьанифай ший.

— Іолыште дика да-ну гІалгІай хьалсаца производственни поацмаш. Цу тайпара хьашлела къаьстаеш, цуи карагІдуьхача бесса гІулакхаш вІашгІтехьдуьлиш иттех мара саг ваш бІеьш къаьхьагалой дottагІаца боахача хьоаш-хоех дувшаш тхо дагІача хана уьхьаза хІоаххйар Тарчева Хьанифай ший.

— Іолыште дика да-ну гІалгІай хьалсаца производственни поацмаш. Цу тайпара хьашлела къаьстаеш, цуи карагІдуьхача бесса гІулакхаш вІашгІтехьдуьлиш иттех мара саг ваш бІеьш къаьхьагалой дottагІаца боахача хьоаш-хоех дувшаш тхо дагІача хана уьхьаза хІоаххйар Тарчева Хьанифай ший.

Малагіа балхаш да саг толамга вугар, фу эш сага ший кІаьхьагама цІера гучудакхаргІа? Хlара дуьхьа болча тайпара жоп делар цу хаттара Сергей Алиханович. Сона къаьхьагаи безани хиларца бийнар цо а цу дешна олла. Вокъа да из.

Ишта да из яй шоаш дешна цІеран Іа колхоза къаьхьагамхошта юкъе. Иттнеа совгІа къаьмех ллтташ йолча коллектив бартъьхьоагІо йолаш я.

Цу къамашта юкъера доттагІ-ехьо доккхий къаьхьагама толамаш дохха карагІдалийтаеш колхоза дІахаха шера. Ялаташ, кхыйола юртбоахама культурин яъара пхъьчахьалкхен план меттеп, социалистически деккарашца а йоккхийча а коллективашта юкъе шера яьржай социалистически яхь, хІаьта яьржача яхь, хьалхарча мугІаре боагІаришца и гІалгІа Тарчева Хьанифа, цо доаддеш йола комплексни звено.

Шортта, бегаш сома ца дацара духха гІар - тата доаккаш хьа а ГІатта корах уллв хлнавеккаш дІа-воха а татта арахьлакхар Хьанифа. Ниэтка мара хоаланар ков, коара хьайбаш.

Малъта а ея тасса духха ха йисачашар. Сона гарта ха яр кхай тІа нах дІабаташ йоаь маишш ъьакхаъь. Цу юкъе цІагІа деза хІамаш кІезига данар. Шалина кулг тоха дезар, каста дена дала дезача борашта кийчо е яьар. Цхьабаьаца цу гІулакха а кхай тІа болх бечча хаина санна хІоттаа новкъост яр Хьанифай. Из яр тохкхоагІа йолу бой — Жансар. Нана хъагІатта минут яьхьалеъьа сомаьлар из.

ШгагІа де дезача гІулакхех халагІа дар де Іертт Хьанифай бохкхагІа йола бой. Зlамига йолча хана денга, денгара-денга, шераГІа-шерага нана Іомаьй шун из дика оамал.

Керрига цІагІа де дезар дьа бабыначул тІехьагІа нанеи йоьш улуъ а баьина дІабахар кхай тІа баха беза болхлой гуллуча мотти-ге.

Кхойтта шу да Хьанифа Ленина цІеран Іа колхоза кхашка къаьхьагаи йола. Кхойтта шу! Кlезига ха яц из, къаьстта юртбоахама болхлочча. Хьапарцел къашеп мара ший беркат даккха йиш йоацача лаьтта тІа къаьхьагаи яьккхар цо вахара дуъьхгІа йола ха. Цхьабаьаца из болх хала хІлерах, цкъаза ца ца йоаларг, де лаьрхІар вІашгІехьа ца доалаш йола денош хиннадаре а цу кхаъкхегамарга безам тІоагІдеш мара цІаккха а лаьтбена хиннабан цу кхынар долча кхалсара - ахархочун.

Малагіа балхаш да Хьанифас эвенос по аьлча бакъьаъьа хургдар из, хІана аьлча кхоалагІа шу да тайп-тайпара юртбоахама культурен кхечаш долу звено кулгалох Хьанифа йолаш. Цу хана дера къаьста лакханнад эвенос доаха толамаш. Цхьабаьаца звено кулгалхо хьайлар хьо яьнна, колхозан пресседатель новкъостаца керттер-бйева шийга яьлча кулгалхар Хьанифа. Хаиар цунна ше керлача балхаш лаьрхІаергІий. Дика хоара цунна коллективна кулгалхочун болх дуккха халагІа боагІа. Тамаш а яьдар шоваткъа вІъ ган чубоагІаш йола звено хьашла, цІаьккха из разъа ца хІлар. Из къамела дечча хана председателя кабинете ийбсвеннаар колхоза керттера агроном Николай Христофорович Хетагуров:

— Вlалла а цкъа ма хилалаъь, Хьанифа, хайша звено гІулаех ІІІаштІекхаккха могаргдан аьлна. Со тешаш ва хьа хьинар цунга дІаккхоаргдолга. Кхыча дешашца аьлча, дар цинне «ръьайир» Хьанифа керза гІулаех карезаяра.

Звено караййача леношка коллектива чубоагІаш мел боя пах гуа а баь царца кхамаьл дир Хьанифас.

Звено мел бола наьх сона боа-йоахар цо, — ДуккхагІар шоай дехкар ийца кхета а ду, лергІца къа а хьет. Хlаьта цхьаболчар балхаш кхоачашбоацар иййслоийт. Масала соагха хьажжІаш Дlаоош шкаи механизатаро агротехника тоглаяр бахьан долаш из культура ийлла хІлар. Из бахьан долаш хІара тектера тІара 56 центнер якхха торо йоллашеъь а 47 центнер мара яьккхаяьар. Цул совета из бахьан долаш звенорин иттех саьа премеш а яланаер. Дерриге а ихьан саго ший дехкар къаьстагі дешаш ехоачаш да дарах хлар.

Ше кхамаьл йеи йолча хана бедгалъьаьккар Хьанифас механизатора шу тайпара къаьстагча цхьан-шин болхлочун а цІераш. Шоашкара кхы ГІалат па далийта дош делар массане а. Хlаьта кхы ГІалат па доалийтаеш къа а кьет хІан Іамерза хІаране. Из бахьан долаш дика да доаха толамаш а. Дlадаахча шера хьажжІаш, нарсаш, помидораш планад совгІа ъьлар звено. Хlаьта кхень кавгІан шекара свекпан планаа цоаза дукгаІа хилар.

Уьх шера звенона хьалхалкха латта дехкарни кхы а лоархІенеГІа аь. Уж толамаш ехоачаллер гІерташ Іуйранарга сарралла дІабийнача культурашта Іуналаеш бо звено чІенаш. Цхьаддаш бечу балха бІарг ехоабаш, тоха лелаеча кулг тохаш, дега ца ехоачача лешаша болхлоша хьамаьл дер хул звено кулгалхо Тарчева Хьанифа а.

Ленина цІеран Іа колхоза хоахаетІча комплексни бригада звеньевойна до доаха толамаш белгаъь деш ъьукхаза совгІаташ тийнаб. Сийдеи доска тІара ІІІаъьаш цуи ви. В. И. Ленин вах бІаь шу дуъьача денотика «За трудовую доблесть» яха юбилейни медаль елар цунна. Созаза, СССР хьаъь поощъьа иттшу дуъьха шера, цуи наьха сайрдабыккхар кердача паччахьалкхен совгІато. Цуи елар. «Знак почета» яха орден.

Цул совгІа Пригородни районера депутат я Тарчева. Уьх шера кхоалагІа хорж тІа цига. Наьха ъьаштаеш ший дараи санна лоархІ Хьанифас. Районера ишъа вахаяр хьал тІехьа дуъьха кІезига къаьстагі депутаташ дешаш кхоачаш да йсаш цига йоаь хьайбайлар юрта. Из хьаелийтара кІезига къалийтаеш Хьанифас. Цун хьалхара дІаъхаяьар районера дуккхача юртарга юкъера нъьъьаш тоалаштара а. Шоай хъаштаи бахьан долаш ший дерриге хьинар дІатуш воацца ехоачаш сий ду районе бахача наха.

Дуъьха гІулакхаш да хІара дийнаъь цуи кхоачашдс дехарш. Цу дерриге-совгІа шоай берий дуъьха еза наха - я из. Цхьаннена Іезъь шолларгІар а йолаш хьаъькхуши доаГІа цун бераш: Жансаг, Ахьмад, Мухьмад, Моовлатхан, Аминат, Надя. Эттара зІамагІа йолгІа Надий хоахаГІа шу да. Из а уьх шера деша яха кинчуни книжкаеи вІашгІтехоаш я. Къаьхьагам бесаш, нахана Іамерза хурдоллаш кхеьу Хьанифас уж.

Ишта, къаьхьагамца, общественни гІулакхаш деккарча, дезаг нийса къебарца ший яраз корадьхьайбаГІа гІалгІай къалсаг — Тарчева Хьанифа,

М. ОСМИЕВ.

ИЗ ВАЙ ЗАМАН СИЙЛЕ, ИРАЗ!

Тха интервью

МЕХКА, ЛОАЛАХОШТА, ТХОАШТА

Дувцаргда вай Нохч - Гlалгlайчен кагирхоштен лоаллахарча Къьлбаседа - Хlирийчу столицерча г. Орджоникидзерча лаххьарча шин дешара заведенеи юкъера гlулакхех. Хьан дагар из гlулахь? Фуд тох хьалулар вай шинна а республикина?

Уж хаттараш да тха корреспондента шинна а дешара заведене дешара дьалъерча балха проректорашка дьар.

Цу хаттарашца жоп ду ГОРСКИ ИНСТИТУТА ПРОРЕКТОРА вов. И. Д. ТМЕНОВА:

— Юхаметтаоттаьлча кlончча Нохч-Гlалгlайчен автономе экономика, культура лоаллахарча республикай боарамга кхочаш дегlайоаллара тlехьарча дешаех лархlа йиш йолаш дацар халлъа боахкма ана специалисташ кийчбир. Долче, из сан доза дехкар шийга кхочаччу дешаре тlаийпар тха института. Мишпен?

Хlанз Горски института тайп-тайпарча факультеташка очин отделене дешаш цхьа бlэ сонсга гlалгlашха, ши бlэ нохчанхча студенташ ба. Хlаьта заочни отделенера баран лархlача-м цифра пхи бlэ йолаш дацар хьалъа боахкма ана специалисташ кийчбир. Долче, из сан доза дехкар шийга кхочаччу дешаре тlаийпар тха института. Мишпен?

Хоьш махиллара маьлха тlехьа латтар дайзача боарам боаццаш дlахьlийтlа хул цар мlалlа. Холжал шоашт. Хlара шера очин отделене нохчанхчен гlалгlашхеи вола цхьаьна бlэ сан деша хьэзи оаха тхоай института- лаьттачу-парча факультеташка. Хlаьта хlара шера ужжад хул-йх кертерча дакъе Нохч-Гlалгlайчен юрбоаламча оаха кийбу дакъа квалификацин дlоа специалисташ. Уж болх бе болх производстве. Цар хьалъэн, специалисташ па тольрат, моллагlу дакъа-мотт-хоьш болча наха лелаздъ балхан. Дегlайоаргlа соьхсонйн кхочозайн производство.

Корреспондента оттаьлача тха-тараша жоп деина вашиюр лар-хlан за тхоайгlира дешеш, къ-хьан болча вайнаьла студентех кьекхрокех, лоацца вьина а, ца вьича.

Тхоай институте Нохч-Гlалгlайчера дешабоагlача кагийча наха къьлхьашкара тхоай керттера дакъар лоарад ворд ду общинарча Iалцибар. Институте дешаш болча 30 гlирте дарца кхамех болча дешала дооьъошкой а хине дlоьуйт уж дешнер хьалъара шера дена. Цудухьа юххьанца деиз дика дешарал совсга общественни вахара домкха дакъа лаца боалду уж. Мидала хlанз зоотехнически факультета шоллагlча курсе дешаш хоза Мишев Аюб института комсомола комитета член ва, парте член Рослямбенов Хьисан экономически факультета комсомольски бюро секретарь ва, механически факультета студент Гончиков Руслан КВН команда кlантан ва, экологически факультета шоллагlча курсе студентка Баркинзоева Радимхан Орджоникидзеюи городской Совета депутат я, хlаьта дуй йиша Мадина — цхьоагlча курсе студентка хьанаьг дакъа лоацаш и художественни самодеятельносте, цар эоша Михаил — механически факультета шоллагlча курсе студент института. студпрофкома сектора заведующи ва.

Новкъарло яц цу кагирхоштa общественни вахаре шитта дакъа лацаро дика деша. Новкъарле па ярца совсга — тlо ду. Хlанз вьича общественни вахаро дика ду хоьт царна вай хlаьнарча специалистий знанеп мед кlоарга хила еза. Цудухьа дlаоалалу сога ув вай цlераш мел яьха студенташ тlекхаьеп дешаш хlан. Хlаьта ду тайпарча студентий цlераш дуккха а дуккагlа яхайш а яр.

Дуккха пайдеп бlэ бу оаха хlара шера Нохч-Гlалгlайчен кагирхоштa кlоьнк. Тайп-тайпарча кафедрай заведующеш, факультетай декаваш, lалмихоп юкъе а болаш комиссий чу райончаш. Цар дуьд тха институтах, къьастъкъастача факультетех, деша бозаларяпта инйслуча халонех, юртбоазара специальностий лоарлаямах. Шиг тайпара профессионалин достам хул цох.

Дуккха ба тха институте вайнах болу беш а. Царех из гlулакхех дlоьнк

ВАЙ ХАНАРА ДЕЗАЛ

Ужк дешошка Назраше вахчу Хидиров Мурада дезала юкъе се вийсвенича минута керта чу есса уйлаш лочъхорцьяш аз. Дукха ваьгар со цар шин йзига Розайин Фатимайн ййаьлъежаш. Роза 4-ча классе а, Фатима 3-ча а. Кхо мотт хов царна: эрсий, гІалгІий, хІинай.

Хоза ши йоІ хургьа парех. Керо-дошоч деза я цар йІаьха керта кІажкарш.

...Шоай баржьцинг дитта, ий дала, аьшк тоха, цІаргІа лостам бе хов царна бокъонца Іаьмача фусамнохчуна санна. Чувахкучуна хьалхарчу я йІигаш, дешана, гІулдакхана кхаьшанна тоам бе хов.

Еррига ух хоза омалаш царна Іомаьр цар наьнанна, 75 шу даьна Совдат я.

Шин къаман наь ба ца чу чур баран. Шиа къаман юкъара дезал бу ужк! Вай оал, иштта да а ма из, духхача къамел болча паьха коллективе барт-цхьоагІо, Іьмерзал чІогІаргІа хул. Иш Іьа шен национальни дезала цІаргІа йоссар а.

КІезинта беламе хетаалургалле а аргІа ду: соьга духкхаз бобабе шоай уст-нанаш цІаргІагулше а боагабича санна юстаьлачкъа тІерташ уда кхоначий. Ух доссатамча гІулдакха овла малагІча заманхара болалу хаз соьга, бакъда тхаланарча вахарга тоьш-м дац из. Цудухьа духкагІбалчар из Іа яхь дукха терказ а дан. Доша доша хІама доалаш-доалаш юстарлоаш, Іоьмлахошта. Бовзача, бекача паьхьалхьанна то миссел эпсам хинна-баш Мурада шиЙ уст-нана хьа а йоалаш шоай дезала юкъе йоаг-хоача ашша. ШиЙ пшпал бе-башка детта из Мурада.

ХІаьта я юхьханна дага а данаш Совдата Мурад шийна иштта хьакхаштта. дика хургьа ашша. ШиЙ цаІ мара йоазна хоза йоІ. Ишта хьа а сона хьоаш. Вокхар ца. Фу кейр, фу гаргара сар хургьар Мурадах из йоккха, ха яха сар пхьаь а йитта вахьааладар? Фу вздел хургьар шох?

Ду дезала юкъе тоа Совдат. Боккхийча паьха хозу кхоначий вахар. уж юкъе боаца вахар къахьо хул. Иштта я Совдат. Ду дезала юкъера барта йІовзйал лоаттор то. Берашка хьоаш, чІогІа дика вьзалел Іомаду.

ХІаьта дика-во дечь хьаь республикашкара наь боагІа Мурада коа. Совдата йиша чересчуна я маьр. Цигар боагІа. Совдата дай-хой новнахой хІирашкахьа бен. Цигар боагІа. Мурада гаргара наь ший республике бах. Уж гулду. Лоацца ваьча духхо вІаьхий сг на Мурад. Кхаь къаманна хоттабеннаб шун пІе-фух боагІа овла.

Отпуск йайача берриге дезал а тІехь шиЙ гаргарі наь бахача моттигашка водь Мурад. «Хьо ди дальча дьоанаш тІера ма лоаттий», жа ца йккха къуврга цун цига, аьнна хетаалургда шоана. ВІалла шек вала хІама дац. Мурада дезал чулелаш 200 сентнаІа да, ХІаьта отпусх цхьа бутт ха мара йиЙ.

КъилбаседаХ Кавказа къамашца гаргало тушсалта ширача замашка дош хьадоагІни гІулдакха. Цу хьакъхьехь къастта белгала бе гІалгІайн хІирййи. Цар миссел духха тоайла дІа-ъа гаргалонаш, йитц - вошт дош лоца цхьаьнах шил кхаьт лаха - атта а хургдан. Цхьабогча наха: «гІалгІаш хьакхувь, бакъда дІа-м ахйитан» яхаш дувца къамаьлаш кІала тоаглаге йоацаш дац. Цун хеза волчч хІирий революционерага Мамсурова хиннар гІалгІа Лъянова я. Іаламате духха моттигаш я гІалгІай мехкарий хІирий кагІбатахана нахата ихь. Массеех бутт хьалха хІирий ЗламнгачІа сагага Джиоева маьрс яхар Назраверча «Электроникструмент» яхача завода эттара дикагІа лоарІаш хиннад сле-сарь - сборщица къона йоІ Горчханова Роза. ХІанз Балте Іьмерза хоза бахаш бе ухь.

ХІаьта Наьсарера хІирий йиной къонгаш-м лаьрхІа а варггаш. Цар йиний мехкарй ба хІанз вай юьна Мурадя хоза ши йиНиг а.

Дийнаьъа иттаза кІаьжирг ю Совдата Розай бІаьхача чеІог. Хоза ког цун Роза керта кІвада доппо хьоаса.

Хьаьхашта, Іьмерза дезал ба Мурада бграш. Машар, бсзам латтг цар цІаргІа, шоайла тІера ба, ухьазел. Царна тара хиза - дерзаргІа тергба бокхха хиача Розан Фатиман а. Дезала юкъе дІабйийача «хсетама» фийго теха хІирг бергкате а ха йІаьха йоаьш а хул.

Ишшта шоай дезал кхебаьча дай-ноаной сий ду наха а. Мела дитан Мураден Лидаси шоай къахьегамца дувзаденна керттера дехкар а. Лида юкъера специальни образовани йола бувзамхо я. Духхача цеРашка денз хьайоаг1а из боьх беш. Хіанз а я из района бувзама конторе къахьегаш.

Мурад а вар дийна бувзамхо. Ставрополе электротехникчи техникум а яьккха г. Орджоникидзе бувзама конторашка болх беш хилар из ворхІ-бархІ шера. Цигга езаелар цунна из хІирий йоІ Лида а. Наьсарс бувзамхой цо тоьа - ха яр из. Райисполкомо дехарца Лидан Мурадл болх бе а баха а Наьсаре Іобакъхар. Керда квартира елар царна уьказа, болх белгер.

Мурада ю вай йийца техникум яккхарца сецийтанзар шиЙ дешар. Хіанз КПСС ЦК-ьрга партийни дакъехьарча школе шоллагІча курсе дешца йагІа из. Духха ха йсаЙцаш, вай дакъехьа дынача тайпара, города депутатаца доккха тешаш а даь горсовета председатель херкар из. Из дёккар ихоачашце могарДолаш ва Мурад.

Ишшта кхаьжеташ, дешаш, тахаварча заманна тІехь на бяса тІерташ бах уж шун Роза керта кІвада доппо хьоаса.

СУРТА ТІА: Хидиров Мурада дезал (аьттехьара аьрдеха) Мурад ше (ІІеп га). Йийг Розй, Мурадя уст-нана Совдат, Мурада сесаг Лида, цун зІамаьла йола йийиг Фатима.

М. ЗАНГИЕВА текстн сурти.

Язид ДАРЧИЕВ.

Bolara аьнна керттера дош

Сонах латташ да се вахар,
Мишта лоарХіаш вар со наха,
Фу кхелнад аз кхьана кхъаьуг
Фу тІехьпе а хьона юткш!

Уж хаттараш, са воІ, хьона,
Тахан тарлу дуъьап отта.
Вевзта, ма дац цхьаьнга дахь
Царна жопаш дала дитт.

«Хіинаб са бухь бухар
Бийрзаь!» —
Хотташ мо хот хьа бІаргаша.
Жоп да: цхьан тайпара мерза
Хьийстевац со сай деношз.

Духха дайнад тайп-тайпара:
Атто кхьаьнг, хало хиннаб,
Боарам боацциш вахарцара
Хувцамаш а духха дайнад.

Хуъаллуш хул лакха гаьнаш,
Кхьлу, Іолег цар уж гІинаш,
Уж ши цунна бехневраш,
Денош да вахар кхьндерашз...

Хьа хана со се а гІертар
Сай дай вахар-лелар довза:
Цар лоам бІовнаш амшта
йогІар.

Ялат дІадо мичча дезар!

Хіанз мо хорий мехкс йоахго,
Тоьшш хуъаргий цуьг сердапг
Мишта тоьар шоашкар бІаьча
Бала лалла гІарга домап.

Царчуг эрга дар са вахар,
Са йоахко еш яр са Дахье.
Бер доллаше Іомвнр со
Лаьтта лела, тхьамашш яха.

Са везанзар сай дъйй санна
Мичьо бухь соттабь лела.
Безаме дар дуне сона.
Цо ишз телар хьштдар кхолла.

Лоіамаш а дар са духха,
Царех керттера аз лоарХіар:
Хьо, воІ, тІехьа санна денкдг
Ираз, ъьттуь болаш хилар.

Лоаш да, моакхаз санна
чІоагІа
Дахьенкар тхьа безам хулга.
Хьай вахара новкъа воагІаш
Цунна тешаме хьо хунга.

Хіприй меттапара яьккхар
ВЕДЗИЖЕВ Ахьмад.

Динамалдин ЯНДИЕВ.

ГІАЛА Я ГІА...

Гіала ягіа
мисха терпаш
— Яхача заман
дийна теш.
Гуо тІа дагІа
малтара хаша
Тиндаенна,
гІийлла саготдеш.
Ше кьоанга дечь санна,
тейа
Мальта-лоам тІа
латт дохк.

Ер хиннаб
са дацца сискал йпа,
Йіоазлоа йоацца
мисха мохк.
Цудузьа хиннаб ,
мотта гІийла,
Духха ца лоарХіашг
шоай кхоанс,
Вахар шоашца
хиннадь хийра,
Готта хиннадь
доккха дуне.

Хазбн ДЗАБОЛОВ.

С А Ю Р Т

Са юрт, попий Бакъцар нахта,
Хьо йиц цо луш деаг са дог.
Со цо илле буъ, хьа нахьаш,
Хьа аренаш дагайоазк.

Духха ха я ца уъа лоьтта
Аз ца тосса хьавна фийг, —
Сона ца ту, жов тІа этта,

Газа тІехьа Іеха бІиг,

Боргіан Іьхха гіетташ денна,
Лоам чу дІахоьу мерда дм,
Бакъда, ягІаш ха дицдеш,
Тхоий из цІалг — сай стихай бІн.

Хіприй меттапара яьккхар
ЧАХКИЕВ Сайпд.

Салман ОЗИЕВ.

Дай хьоккамаш

Шоай тІехьенний вахар тоадс,
Царна яккха пархіато,
Дахьа шоай деп, са ца
кходнп,
Іоиш из хало, сагото.

Вахар тоадс лоатто кьоасам
Цхьабар тІемца дІахьош хул.
Пархіатон мах дика боозаш,
Майра латаш, деп Іодуп.
Цхьабар-ъуо къьлоаг дагьаш,
Бохкха безаш балха муд,
Цунца наха хьоккам толаш,
Шина сий лаккадоазкаш туп.
Шоай из кьоасам, шоай
кхьаьгам
Цар тІехьенна бІаргабоЙт,
Цунна туш шоай хьоккамаш.

Мишта баха база хоіт,
Дахьа дьйсх хьоаш эцаш,
Тіехьано а цар хьа бу.
Цар бахьана иокъ дІа ца
хецаш,
Кьоасам дІахо лоаттабу.
Дахьа яьккай революцн,
Пленум ше хуъурдецш,
Вахара баьб керда туъацан,
Кьаьгатгкой Іалаабеш.
Дахьа васпет дьд тІехьенга:
Революцн корда,
Мукъаен баирех денгар-денга
Сийдеш, лахъа лоаттаб.
Цар из васпет пораденга
Вахарах а дезагІ да.
Из бохьошца кхоачаделга
ТІехьен сийлаъь декгар да.

Ваи мехка ерригача мИнгашца салаІа а дарба де а нах ух Іоттаьрг, драма а тpагедп а. Тхаьсаена лоазлаьй. Егор Булычеев «Любовь Яровая» яхача Тюленева пьеса тІарча Шванцин, «Вахара, духьалоазлаш» яхача Ефетхая Урубчагской романа тІара от-тагьча спектаклерча къьзача, яхаача пІзьхьнйча Сафа ролаш.

Цун эгтара тІехьарча балдех цаІ — вай мехкахочун, тайпанан тІема турпала, вахавахи цунна карлейдийнча дешлена тІулаахкеи дувзаш йоаьча Кайтов Сергей пьеса тІара Дзарахохен Хаджи-Мурадо роль. Пьеса миштта-пийсенна хІирий къена юртарча къаьнкъоран шекспировски ролаш — Макбета, Лир паччаьа, Отелло — дикагІа лоазлеча цаІ а хинна ййаЙогІ?

Тхьисаена массара а аттек сне мазрел лоазлаш спецнчески образ, дог ойлаьлача